

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus — Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 muuttamisesta ja liitteen XI sisällön määrittämisestä"

KOM(2006) 7 lopullinen — 2006/0008 COD

(2007/C 161/18)

Neuvosto päätti 10. helmikuuta 2006 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellämainitusta aiheesta

Asian valmistelusta vastannut "työllisyys, sosiaaliasioiden, kansalaisuus" -erityisjaosto antoi lausuntonsa 22. helmikuuta 2007. Esittelijä oli Wolfgang Greif.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 14.–15. maaliskuuta 2007 pitämässään 434. täysistunnossa (maaliskuun 14. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 163 ääntä puolesta 5:n pidättyessä äänestämästä.

1. Tiivistelmä

1.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea katsoo, että jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevaa uutta asetusta tulisi soveltaa mahdollisimman nopeasti. Tämä edellyttää ehdotetun täytäntöönpanoasetuksen nopeaa voimaantuloa sekä yhteisymmärrykseen pääsyä nyt tarkasteltavasta asetuksesta, jossa määritetään asetuksen (EY) N:o 883/2004 liitteen XI sisältö.

1.2 ETSK on tietoinen siitä, että tosiseikkojen rinnastamisen periaatteen rajoittamaton soveltaminen, joka tarkoittaa, etteivät jäsenvaltioiden lainsäätäjät voisi rajoittua ainoastaan omaa maataan koskeviin tosiseikkoihin sosiaaliturvan alalla, vaikuttavasti huomattavasti sosiaaliturvajärjestelmiin.

1.3 ETSK myöntää, että tämän vuoksi liitteeseen XI on sisällytettävä tiettyjä jäsenvaltioiden järjestelmien erityispiirteitä koskevia merkintöjä, jotteivät jäsenvaltioiden säännökset olisi ristiriidassa asetuksen (EY) N:o 883/2004 kanssa. ETSK kehottaa kuitenkin pitämään merkintöjen määrän mahdollisimman alhaisena varmistamalla, että erityismerkinnät ovat asianomaiselle jäsenvaltiolle todella välttämättömiä yhteensovittamissääntöjen toimivuuden kannalta ja että ne ovat suhteellisuusperiaatteen mukaisia.

1.4 ETSK:n mielestä on erityisen tärkeää, ettei yhteensovittaminen missään tapauksessa johda siihen, että liitteen XI merkinnöistä koitua haittaa kansalaisille.

1.5 Liitteeseen hyväksytyt merkinnät eivät ETSK:n mielestä aiheuta selviä ongelmia toisessa maassa työskenteleville vakuutetuille, yrityksille eikä sosiaaliturvasta vastaaville viranomaisille. Yhteensovittamisen hyötyjä edunsaajille ei saa heikentää liitteeseen tehtävin merkinnöin.

1.6 ETSK panee merkille kaikkien asianosaisten onnistuneen toiminnan yksinkertaistamisen puolesta. Sen ansiosta liitteessä XI on huomattavasti vähemmän merkintöjä kuin nykyisen

yhteensovittamisasetuksen (ETY) N:o 1408/71 vastaavassa liitteessä VI.

1.7 Jotta perusasetusta voitaisiin soveltaa mahdollisimman pikaisesti, ETSK kehottaa jäsenvaltioita antamaan sosiaaliturvasta vastaaville viranomaisilleen jo nyt tarvittavat henkilöstö- ja tekniset resurssit, jotta siirtymä voi tapahtua nopeasti.

2. Johdanto ja ehdotetun asetuksen tausta

2.1 Kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevat yhteisön säännöt on tällä hetkellä kirjattu asetukseen (ETY) N:o 1408/71 (perusasetus) ja sen täytäntöönpanoasetukseen (ETY) N:o 574/72, jotka tulivat voimaan yli 30 vuotta sitten ja joita on sittemmin useaan otteeseen muutettu ja ajanmukaistettu.

2.1.1 Kyseisissä asetuksissa säädetään tarvittavista toimenpiteistä, jotta asetusten soveltamisalaan kuuluvat henkilöt voivat matkustaa, oleskella tai asua toisessa jäsenvaltiossa menettämättä sosiaaliturvaoikeuksiaan. Liikkuvuudesta ei tule koitua vakuutetulle haittaa eikä tällaista vakuutettua tule sen vuoksi kohdella muita vakuutettuja huonommin. Oikeuksien säilyttämisen varmistamiseksi asetuksissa säädetään periaatteista, jotka mahdollistavat yhteensovittamisen toimivuuden, sekä erilaisista säännöistä, joilla vastataan sosiaaliturvan eri alojen erityistarpeisiin.

2.2 Asetus (ETY) N:o 1408/71 on tarkoitus korvata jo 29. huhtikuuta 2004 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 883/2004.

2.2.1 Uuden asetuksen (EY) N:o 883/2004 89 artiklan mukaan asetuksen täytäntöönpanosäännökset annetaan toisessa asetuksessa, jonka on määrä korvata nykyinen täytäntöönpanoasetus (EY) N:o 574/72. Tammikuun 31. päivänä 2006 annettua ehdotusta täytäntöönpanoasetukseksi ⁽¹⁾ käsitellään parhaillaan Euroopan parlamentissa ja neuvostossa, ja ETSK on jo antanut aiheesta erillisen lausunnon ⁽²⁾.

⁽¹⁾ EUVL C 318, 23.12.2006.

⁽²⁾ Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus — Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä" KOM(2006) 16 lopullinen — 2006/0006 COD, esittelijä: Wolfgang Greif, EUVL C 324, 30.12.2006.

2.2.2 Vasta täytäntöönpanoasetuksen tultua voimaan voidaan asetusta (EY) N:o 883/2004 soveltaa ja näin hyödyntää asetuksessa jo vahvistettuja ja kaikkia käyttäjiä koskevia lukuisia yksinkertaistuksia, selkeytyksiä ja parannuksia sosiaalilainsäädännön yhteensovittamiseen. Siihen asti sovelletaan edelleen rajoituksetta asetusta (ETY) N:o 1408/71 ja sen täytäntöönpanoasetusta (ETY) N:o 574/72.

2.3 Asetuksen (EY) N:o 883/2004 johdanto-osan 41 kappaleen mukaisesti ”on tarpeen antaa kansallisen lainsäädännön ominaispiirteitä vastaavia erityissäännöksiä, jotta yhteensovittamissääntöjen soveltaminen helpottuu”. Asetuksen (EY) N:o 883/2004 liitteessä XI on kyse juuri näistä erityissäännöksistä jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen soveltamiseksi, ja liitettä tarkastellaan käsillä olevassa lausunnossa.

2.3.1 Perusasetuksessa (EY) N:o 883/2004 säädetään periaatteellisista yhteensovittamissäännöistä. Täytäntöönpanoasetus on eräänlainen perusasetuksen ”käyttöohje”, ja siinä säädetään lähinnä hallintoteknisistä seikoista. Asetuksen (EY) N:o 883/2004 liitteessä XI annetaan erityissäännökset, jotka on sovitettu yksittäisten jäsenvaltioiden lainsäädännön mukaisiksi, jotta uusia yhteensovittamissääntöjä voitaisiin soveltaa ongelmitta.

2.3.2 Liitteen XI tarkoituksena on varmistaa, etteivät jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmät ole ristiriidassa yhteensovittamissääntöjen kanssa. Jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmille ominaiset yksittäiset säännökset on yhteensovittamisen varmistamiseksi sisällytettävä liitteeseen XI. Näin ollen liitteen XI tarkoituksena on jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmiä koordinoitaessa varmistaa jäsenvaltioiden ja yhteisön säännösten sujuva yhteentoimivuus.

2.4 Jokaista jäsenvaltioita käsitellään liitteessä XI omassa kappaleessaan. Eri jäsenvaltioiden merkintöjen laajuus vaihtelee huomattavasti ja riippuu kunkin jäsenvaltion lainsäädännöstä.

2.5 Kun uusi yhteensovittamisasetus (EY) N:o 883/2004 annettiin vuonna 2004, liite XI jätettiin alustavasti täysin tyhjäksi. Tuolloin sovittiin, että liitteen sisällöstä säädetään seuraavassa asetuksessa. Ehdotus kyseiseksi asetukseksi on nyt esitetty ⁽³⁾.

2.5.1 Liite XI koskee sekä asetusta (EY) N:o 883/2004 että täytäntöönpanoasetusta. Kyseisiä kolmea tekstiä ei voida käsitellä erillisinä. Tämän vuoksi liitteen XI sisältöä tarkastellaan sosiaalialioita käsittelevässä neuvoston työryhmässä samanaikaisesti täytäntöönpanoasetuksen vastaavien asioiden kanssa. Komission

⁽³⁾ KOM(2006) 7 lopullinen.

tammikuussa 2006 antamia molempia asetusehdotuksia käsitellään siis samanaikaisesti neuvostossa.

2.5.2 Euroopan parlamentin ja neuvoston on sovittava liitteen XI sisällöstä ennen täytäntöönpanoasetuksen voimaantuloa. Liitteen XI viimeistely on siis lisäedellytys sosiaaliturvaa käsittelevien uusien yhteensovittamissääntöjen soveltamiselle. Ehdotetun asetuksen oikeusperustana ovat EY:n perustamissopimuksen 42 ja 308 artikla. Asetuksen voimaantulo edellyttää neuvoston yksimielistä päätöstä sekä yhteispäätösmenettelyä Euroopan parlamentin kanssa.

2.6 Komissio esitti 24. tammikuuta 2006 ehdotuksen, jossa muutetaan asetuksen (EY) N:o 883/2004 yksittäisiä kohtia ja määritellään liitteen XI sisältö. Ehdotus tehtiin jäsenvaltioiden kuulemisen jälkeen. Muutokset yksittäisiin kohtiin asetuksessa (EY) N:o 883/2004, jota ei siis vielä sovelleta, perustuvat siihen, että tietyt seikat, jotka jäsenvaltiot vaativat merkittävän liitteen XI, on tunnustettu horisontaalisiksi asioiksi, ja niistä annettavia säännöksiä sovelletaan kaikkiin jäsenvaltioihin. Kun kyseiset seikat sisällytetään perusasetukseen, ei liitteessä XI enää tarvita eri jäsenvaltioiden samantyyppisiä merkintöjä.

3. ETSK:n yleis- ja erityishuomiot

3.1 ETSK on jo useissa lausunnoissaan suhtautunut myönteisesti eri jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskeviin uusiin säännöksiin ja pitänyt yhteensovittamista merkittävänä seikkana edistettäessä vapaata liikkuvuutta unionissa. Komitea on suhtautunut erityisen myönteisesti henkilöllisen ja asiallisen soveltamisalan laajentamiseen, nykyisten säännösten yksinkertaistamiseen sekä kaikkiin säännöksiin, joilla tähdätään sosiaaliturvasta vastaavien viranomaisten yhteistyön parantamiseen.

3.1.1 ETSK katsoo, että uusi yhteensovittamisasetus tulisi pyrkiä saattamaan voimaan mahdollisimman nopeasti. Tämän edellytyksenä on ehdotetun täytäntöönpanoasetuksen nopea voimaantulo sekä sopimukseen pääsy liitteen XI sisällöstä. ETSK kehottaakin kaikkia toimijoita edistämään vielä tarkasteltavan, ehdotetun täytäntöönpanoasetuksen sekä nyt tarkastelevan, liitteen XI sisällön määrittävän asetuksen mahdollisimman nopeaa käsittelyä ⁽⁴⁾.

3.1.2 ETSK on täytäntöönpanoasetuksesta antamassaan lausunnossa jo todennut, että täytäntöönpanoasetuksen lopullisen hyväksymisen ja sen voimaantulon välinen määräaika ei missään tapauksessa saa ylittää komission ehdotuksessa mainittua kuutta kuukautta ⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ Tätä vaaditaan myös ETSK:n lausunnossa aiheesta ”Sosiaaliturvajärjestelmien soveltaminen työntekijöihin ja itsenäisiin ammatinharjoittajiin”, esittelijä: José Isaiás Rodríguez García-Caro, EUVL C 24, 31.1.2006, ja ETSK:n lausunnossa aiheesta ”Ehdotus — Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä” KOM(2006) 16 lopullinen — 2006/0006 COD, esittelijä: Wolfgang Greif, EUVL C 324, 30.12.2006.

⁽⁵⁾ EYVL C 324, 30.12.2006, esittelijä: Wolfgang Greif, kohta 4.4.1.

3.2 Jäsenvaltiot voivat pyytää sisällyttämään liitteeseen XI merkintöjä, joiden perusteella jäsenvaltiot voivat säilyttää tiettyjä niille tärkeitä kansallisia säännöksiä. Tämä perustuu etenkin asetuksessa (EY) N:o 883/2004 säädettyyn kattavaan tosiseikkojen rinnastamiseen, jonka mukaan kaikkia toisessa jäsenvaltiossa toteutuneita tosiseikkoja ja tapahtumia, joilla on oikeusvaikutuksia sosiaaliturvan alalla, on lähtökohtaisesti kohdeltava niin kuin ne olisivat toteutuneet jäsenvaltion omalla alueella ⁽⁶⁾.

3.2.1 Tosiseikkojen rinnastaminen tarkoittaa, että esimerkiksi eläkkeen saamisella toisen jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmästä on oltava sama oikeusvaikutus kuin eläkkeen saamisella kotimaasta. Ja jos esimerkiksi kotimaassa tapahtunut onnettomuus oikeuttaa työkyvyttömyyseläkkeeseen, on työkyvyttömyyseläke taattava myös, jos onnettomuus on tapahtunut toisessa jäsenvaltiossa.

3.2.2 Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on siirtotyöläisten suojan varmistamiseksi tehnyt aiemmin lähes aina päätöksen tosiseikkojen rinnastamisen laaja-alaisen tulkinnan hyväksi. Nykyisin sovellettavassa asetuksessa (ETY) N:o 1408/71 ei mainita yleistä tosiseikkojen rinnastusta vaan vain yksittäisiä erikseen säänneltyjä rinnastuksia. Eriksen säänneltyjen rinnastusten puuttuessa on usein käännytty tuomioistuimen puoleen. Tuomioistuimen päätöksen nojalla on esimerkiksi orvone-läkkeen maksamista jatkettava etuuden saajille asepalveluksenkin ajan, vaikka palvelus suoritetaan toisessa jäsenvaltiossa ⁽⁷⁾. Ei myöskään ole sallittua ottaa huomioon työkyvyttömyysaika vanhuuseläkkeessä vain, jos asianomaiseen on työkyvyttömyyden ilmetessä sovellettu kyseisen jäsenvaltion lainsäädäntöä ⁽⁸⁾.

3.2.3 ETSK on tietoinen siitä, että tosiseikkojen rinnastamisen periaatteen rajoittamaton soveltaminen, jonka mukaisesti jäsenvaltioiden lainsäätäjät eivät voisi rajoittaa ainoastaan omaa maataan koskeviin tosiseikkoihin sosiaaliturvan alalla, vaikuttaisi huomattavasti sosiaaliturvajärjestelmiin. Myös asetuksen (EY) N:o 883/2004 johdanto-osan 9 ja 12 perustelukappale osoittavat, että tosiseikkojen rinnastamista on rajoitettava. Onkin "huolehdittava siitä, että tosiseikkojen tai tapahtumien rinnastamista koskeva periaate ei johda tuloksiin, jotka objektiivisesti katsottuna eivät ole perusteltuja, tai samanlaisten tai samaa kautta koskevien etuuksien päällekkäisyyteen" (johdanto-osan perustelukappale 12). Perustelukappaleessa 11 todetaan, että "jossain jäsenvaltiossa ilmenneiden tosiseikkojen tai tapahtumien rinnastaminen ei voi mitenkään johtaa toisen jäsenvaltion toimivaltaisuuteen tai sen lainsäädännön soveltamiseen".

3.2.4 Tosiseikkojen rinnastamisen epätoivottujen vaikutusten välttämiseksi perusasetukseen (EY) N:o 883/2004 on sisällytetty

⁽⁶⁾ Ks. asetuksen (EY) N:o 883/2004 5 artikla. "Etuuksien, tulojen, tosiseikkojen tai tapahtumien rinnastaminen, jollei tässä asetuksessa toisin säädetä, ja erityiset täytäntöönpanosäännökset huomioon ottaen sovelletaan seuraavaa:

- jos sosiaaliturvaetuksien ja muiden tulojen saamisella on toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännön perusteella tiettyjä oikeusvaikutuksia, tämän lainsäädännön asiaankuuluvia säännöksiä sovelletaan niin ikään, kun on kyse toisen jäsenvaltion lainsäädännön perusteella saaduista vastaavista etuisuuksista tai jossakin toisessa jäsenvaltiossa hankituista tuloista;
- jos tietyillä seikoilla tai tapahtumilla on toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla oikeusvaikutuksia, kyseisen jäsenvaltion on otettava huomioon toisten jäsenvaltioiden alueella tapahtuneet samankaltaiset seikat tai tapahtumat ikään kuin ne olisivat tapahtuneet sen alueella."

⁽⁷⁾ Asia C-131/96, Mora Romero, Kok. 1997, I-3676.

⁽⁸⁾ Asia C-45/92 ja C-46/92, Lepore ja Scamuffa, Kok. 1995, I-6497.

horizontaalisia poikkeussäännöksiä, jotka koskevat useita jäsenvaltioita. Jäsenvaltion järjestelmään vaikuttavia erityisiä epätoivottuja vaikutuksia voidaan välttää liitteeseen XI tehtävin merkinnöin.

3.3 Liitteen XI sisältö perustuu pääosin jäsenvaltioiden esittämiin merkintöihin. Jäsenvaltiot eivät voi antaa tai jättää voimaan yksittäisiä säännöksiä erityisistä tosiseikoista kansallisella tasolla ilman, että ne ovat mahdollisesti ristiriidassa asetuksen (EY) N:o 883/2004 tekstin kanssa. Liitteen XI avulla on tarkoitus varmistaa, että asetuksen yksittäisiä kohtia mukautetaan tiettyjen jäsenvaltioiden osalta siten, että asetusta voidaan soveltaa ongelmitta eri jäsenvaltioissa.

3.3.1 Koska liite XI saattaa sisältää suurenkin määrän merkintöjä, on sillä asetuksen (EY) N:o 883/2004 voimaantuloa ajatellen keskeinen asema. ETSK panee merkille, että tietyt merkinnät ovat välttämättömiä, mutta kehottaa pitämään merkintöjen määrän mahdollisimman alhaisena ja varmistamaan, että erityismerkinnät ovat yhteensovittamissääntöjen toimivuuden kannalta asianomaiselle jäsenvaltiolle todella välttämättömiä ja että ne ovat suhteellisuusperiaatteen mukaisia. ETSK:n mielestä on erityisen tärkeää korostaa, ettei yhteensovittaminen saa missään tapauksessa johtaa siihen, että liitteen XI merkinnöistä koituu haittaa kansalaisille.

3.3.2 ETSK on tietoinen selvitettävien asioiden monimutkaisuudesta mutta katsoo, ettei erityisetujen ajaminen saa tästä huolimatta viivästyttää uusien yhteensovittamissääntöjen soveltamista etenkään, kun ajatellaan, että asetuksen voimaantulo edellyttää neuvoston yksimielistä päätöstä sekä yhteispäätösmerkintä Euroopan parlamentin kanssa.

3.4 Jäsenvaltioita kehoitettiin jo asetusta (EY) N:o 883/2004 käsiteltäessä tekemään ehdotuksia yksittäisten säännösten kitkatoman soveltamisen varmistamiseksi. Jäsenvaltiot esittivät noin 150 ehdotusta liitteeseen XI. Komission yksiköt arvioivat ehdotukset ja tarkastelivat niitä asianomaisten jäsenvaltioiden virkamiesten kanssa. Liitteeseen sisällytettiin lopulta noin 50 ehdotusta. Näin valmisteltiin liite, joka sisältyy tässä lausunnossa käsiteltävään komission ehdotukseen. Liitteen XI merkintöjä tutkitaan vielä sosiaaliasioita käsittelevässä neuvoston työryhmässä samanaikaisesti täytäntöönpanoasetuksen vastaavien kohtien kanssa.

3.4.1 Jäsenvaltioiden sosiaaliturvalainsäädäntöä koskevien yksityiskohtaisten kysymysten monitahoisuuden vuoksi ETSK ei ota tarkemmin kantaa yksittäisiin merkintöihin. Liitteen merkinnät eivät ETSK:n mielestä ensi silmäyksellä aiheuta selvää ongelmaa toisessa maassa työskenteleville vakuutetuille, yrityksille eikä sosiaaliturvasta vastaaville viranomaisille.

3.5 Vaikuttaa myös selvältä, miksei useimpia merkintöjä ole otettu mukaan liitteeseen. Eräitä ehdotuksia ei sisällytetty liitteeseen, koska ne olivat aiheettomia tai eivät sopineet yhteen asetuksen (EY) N:o 883/2004 kanssa. Useat ehdotukset liitteen XI merkinnöiksi ovat muuttuneet ehdotuksiksi asetuksen (EY) N:o 883/2004 muuttamisesta. Kyseiset ehdotukset eivät koske tietyn valtion erityispiirteitä vaan ovat yleisluonteisia.

3.5.1 Asetukseen (EY) N:o 883/2004 ehdotetut muutokset sisältyvät myös tässä käsiteltävään asetusehdotukseen, joten näin on vältetty se, että liitteessä XI olisi eri jäsenvaltioiden esittämiä samantyyppisiä merkintöjä. Näin liite on lyhyempi ja koko asetus selkeämpi.

3.5.2 Esimerkkinä horisontaalisten kysymysten kokoamisesta voidaan mainita ehdotetun asetuksen 1 artikla. Siihen sisältyvät selvennykset koskevat useita jäsenvaltioita, ja näin on johdonmukaisesti muutettu asetusta (EY) N:o 883/2004. Tämän ansiosta liitteeseen XI ei ole tarvinnut lisätä useita merkintöjä.

3.5.2.1 Asetuksen 1 artiklan 1 kohta koskee muutosta asetuksen (EY) N:o 883/2004 14 artiklaan ”Vapaaehtoinen vakuutus tai valinnainen jatkuva vakuutus”. Uuden säännöksen perusteella kaikki jäsenvaltiot voivat säädellä kansallisessa lainsäädännössään, että oikeus vapaaehtoiseen vakuutukseen niiden sosiaaliturvajärjestelmässä edellyttää asumista tai aiempaa työntekoa kyseisessä jäsenvaltiossa ja että vapaaehtoisen vakuutuksen voivat saada vain henkilöt, jotka ovat aiemmin olleet vakuutettuna työntekijöinä kyseisen jäsenvaltion järjestelmässä. Ilman tällaista poikkeusmahdollisuutta saattaisivat kaikki, jotka ovat asuneet tai tehneet työtä jossakin EU:n alueella, ottaa vapaaehtoisen vakuutuksen kyseisessä jäsenvaltiossa asetuksen (EY) 883/2004 5 artiklan laaja-alaisen toiseikkojen rinnastamisen perusteella. Koska vapaaehtoiseen vakuutukseen liittyy tiettyjen jäsenvaltioiden lainsäädännössä todellisia etuja, saattaisi rajoittamattomalla oikeudella vapaaehtoiseen vakuutukseen olla seurauksia, jotka horjuttaisivat kyseisen jäsenvaltion järjestelmän tasapainoa ja aiheuttaisivat kyseisen jäsenvaltion vakuutetuille vakavia ongelmia. Tämän vuoksi on sovittu, että kaikki jäsenvaltiot voivat säätää vapaaehtoisen vakuutuksen edellytyksekse aiemman työskentelyn kyseisessä jäsenvaltiossa.

3.5.2.2 Asetuksen 1 artiklan 3 kohdassa muutetaan asetuksen (EY) N:o 883/2004 52 artiklaa ”Etuuksien myöntäminen”.

Kohdassa säädetään kaikkien jäsenvaltioiden osalta, siis horisontaalisesti, tapauksista, joissa ei etuuden suuruutta määriteltäessä sovelleta niin sanottua *pro rata temporis* -menetelmää⁽⁹⁾.

— Tavoitteena on kaikissa tapauksissa, ettei toisessa jäsenvaltiossa työskentelevä vakuutettu joudu muita vakuutettuja huonompaan asemaan.

⁽⁹⁾ *Pro rata temporis* -menetelmässä kansallisen lainsäädännön mukainen osaeläke määräytyy *pro rata* -laskelman mukaisesti. Laskelma tehdään ensin olettaen, että henkilö on työskennellyt kaikki vakuutuskaudet kotimaassa. Sen jälkeen kansallisen lainsäädännön mukainen osaeläke lasketaan oletetusta eläkkeestä prosenttiosuutena, joka vastaa kansallisen lainsäädännön mukaan täyttyneen vakuutuskauden osuutta koko vakuutusajasta. Kuitenkin on aina tapauksia, joissa vain kansallisen lainsäädännön mukaan täyttyneisiin vakuutuskausiin perustuvat etuudet (itsenäinen etuus) ovat aina korkeammat kuin *pro rata* -laskelmiin perustuvat etuudet. Kyseiset tapaukset on lueteltu liitteessä VIII. Näissä tapauksissa toimivaltainen viranomais voi luopua *pro rata* -laskelmasta.

— Täydellisyyden vuoksi tulisi vielä mainita, että komission ehdotusta tarkistettiin neuvoston käsittelyssä.

— Neuvoston alustavan osasopimuksen mukaan järjestelmissä, joissa vakuutuskausia ei etuuden suuruutta laskettaessa oteta huomioon, ei tarvitse soveltaa *pro rata temporis* -menetelmää, jos järjestelmät on mainittu asetuksen (EY) N:o 883/2004 liitteessä VIII.

— Tällaisia järjestelmiä ovat muun muassa maksuperusteiset järjestelmät, jotka mainitaan komission alkuperäisessä tekstissä.

3.5.3 Ehdotuksessa täytäntöönpanoasetukseksi tarkasteltiin muitakin horisontaalisia seikkoja. Ne ovat ensi sijassa teknisluonteisia ehdotuksia. Liitteen XI merkinnät on määrä rajoittaa yksittäisten jäsenvaltioiden erityistoimenpiteisiin.

3.6 ETSK panee merkille kaikkien asianosaisten onnistuneet toimet yksinkertaistamisen puolesta. Sen ansiosta liitteessä XI on huomattavasti vähemmän merkintöjä kuin nykyisen yhteensovittamisasetuksen (ETY) N:o 1408/71 vastaavassa liitteessä VI.

3.6.1 Tämän perusteella tulisi tarvittaessa harkita etenkin liitettä XI koskevien tulevien (muun muassa Romanian ja Bulgarian unioniin liittymisensä jälkeen esittämien) merkintäpyyntöjen osalta, onko kyseessä horisontaalinen asia, jota tulisi käsitellä perusasetuksessa tai täytäntöönpanoasetuksessa.

Tällaisia tapauksia ovat esimerkiksi useiden jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmissä olevat suojalausekkeet, joiden perusteella varmistetaan sellaisten henkilöiden oikeus etuuksiin, joiden sosiaaliturvatilanne on kärsinyt poliittisista tai uskonnollisista syistä tai heidän syntyperästään johtuvista syistä⁽¹⁰⁾, tai erityissäännökset, jotka koskevat sotainvalideja, entisiä sotavankeja, rikosten tai terrorin uhreja tai entisten totalitaaristen hallintojen aikana epäedullisessa asemassa olleita henkilöitä. Tällaiset suojalausekkeet, jotka tarjoavat tietyille henkilöryhmille sosiaaliturvan (esimerkiksi sairausvakuutus, eläke-etuudet) tai korvauksia, eivät yleensä kuulu sosiaaliturvajärjestelmään. Tämän vuoksi olisi asianmukaista, että kyseisiä tapauksia varten laadittaisiin kaikkia jäsenvaltioita koskeva artikla perusasetukseen, jotta säännökset, joissa säädetään valtion myöntämisestä etuuksista tai korvauksista mutta jotka eivät kuulu sosiaaliturvajärjestelmään, suljettaisiin yleisesti asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

⁽¹⁰⁾ Ks. Itävallan merkintä N:o 5 liitteessä XI.

3.6.2 ETSK kehottaa jäsenvaltioiden asiantuntijoita tutkimaan maansa lainsäädäntöä perusteellisesti uusien yhteensovittamissäännösten valossa. Liitteeseen XI tulisi tehdä merkintöjä tapauksissa, joissa asetusta (EY) N:o 883/2004 ei mahdollisesti voida soveltaa moitteettomasti. Jos jäsenvaltioiden sosiaaliturvalainsäädännöt ovat ristiriidassa yhteensovittamissäännösten kanssa, saattaa asiantila johtaa lukuisiin kanteisiin Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa.

4. Lisähuomioita yhteensovittamisesta

4.1 EU antaa paljon painoarvoa rajat ylittävälle liikkuvuudelle EU:ssa. Sosiaaliturva-alan tehokas yhteensovittaminen on tärkeää sen kannalta, missä määrin EU:n kansalaiset hyödyntävät oikeutta vapaaseen liikkumiseen. He odottavat yhteisötason yhteistyöltä oikeutetusti käytännön etuja.

4.2 ETSK kehottaa jäsenvaltioita ja komissiota vahvistamaan toimenpiteitä, joiden avulla kaikille asetuksen mahdollisille käyttäjille välitetään nykyistä enemmän tietoa asetuksen säännöksistä ja sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen eduista. Komitean mielestä asian edellyttämiin valmisteluihin on ryhdyttävä välittömästi. On parannettava tietoisuutta liikkuvuutta koskevista nykyisistä neuvontavälineistä ⁽¹⁾ ja vahvistettava niitä.

Bryssel 14. maaliskuuta 2007

4.3 ETSK on tässä yhteydessä tuonut myös esiin, että sosiaaliturvasta vastaavien viranomaisten on valmistauduttava ajoissa noudattamaan uusia säännöksiä ja kaikkia niihin liittyviä järjestelyjä. Henkilöstön asianmukainen päteyttäminen ja koulutus jäsenvaltioissa on välttämätöntä.

4.4 Jotta perusasetusta päästäisiin soveltamaan pikaisesti, ETSK kehottaa jäsenvaltioita antamaan sosiaaliturvasta vastaaville viranomaisilleen jo nyt tarvittavat henkilöstö- ja tekniset resurssit, jotta siirtymä voi tapahtua nopeasti. Asetuksen käytännön soveltamisen arvioimisessa eri jäsenvaltioissa sen voimaantulon jälkeen tulisi hyödyntää kansallisen tason toimijoiden ja käyttäjien nykyisiä välineitä, etenkin olemassa olevia TRESS-verkostoja ⁽¹²⁾, joissa sidosryhmät ja toimijat on koottu yhteen jäsenvaltiotasolla.

4.5 ETSK varaa itselleen oikeuden tarkastella yhteensovittamisen toimivuutta käytännössä erillisessä omaaloitteisessa lausunnossa. Tässä yhteydessä tulisi arvioida etenkin sitä, missä määrin kansalaiset voivat rajat ylittävän liikkuvuuden yhteydessä tosiasiaa hyötyä muun muassa eurooppalaiseen sairausvakuutuskorttiin liittyvistä tavoitelluista etuuksista.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ Ks. muun muassa *The Community Provisions on Social Security — Your Rights when Moving within the European Union*, http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/publications/publication_en.cfm?id=25 sekä MISOC-tietokanta jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmistä, http://ec.europa.eu/employment_social/social_protection/misoc_en.htm.
Training and Reporting on European Social Security (ks. myös

⁽¹²⁾ <http://www.tress-network.org/>).